

C Ü R M

CÜRM	1
Cürm Nedir?	1
İtaatin Karşıtı Olarak Cürm:.....	2
Suç Anlamıyla Cürm:.....	3
Cürmün Sonuçları:	4
İslâm Hukukunda Cürm:	4
Suçların Taksimi:	5
1) Had Gerektiren Suçlar:	5
2) Kısas Veya Diyet Ė Gerektiren Suçlar:.....	6
3) Ta'zîr Gerektiren Suçlar:.....	6

CÜRM

Cürm Nedir?

‘Cürm’ sözlükte, henüz olgunlaşmamış meyveyı ağaçtan kopararak ya da keserek almak demektir. ‘Cerm’ şeklinde de kullanılır.

Türkçe’de ‘cürum’ şeklinde söylenir ki, suç, günah ve cinayet anlamına gelmektedir.

‘Cürm’ zaman içerisinde her türlü haksız ve kötü kazanımlar hakkında kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişmeyle beraber ‘cürm’ suç, isyan, yasaklanan şey, ceza gerektiren günah ve hata, yasaklanan yerlerde bulunma, kötü yollardan kazanma anlamlarına kavuşmuştur.

Aynı kökten gelen ‘ceríme’ de suç, hata ve günah demektir.

Yine aynı kökten gelen ‘ecrame’, övölür olanın dışında her türlü yollardan kazanç elde etme, kazandıklarıyla günaha girme, cezayı hak etme demektir.

Bu şekilde ‘cürm’ işleyenlere ve kazandıklarıyla cezayı hak edenlere ‘mücrim’ denilmektedir.

‘Cürm’ün özünde haksızlık olduğu gibi, iyi ve doğru olan şeye aykırı davranma da söz konusudur.¹

Ceza gerektiren, suç hata günah, kabahat, isyan. Cerîme de aynı anlamdadır. Cürüm sayılan her hangi bir işi işleyene "mücrim" denir. Mücrim kelimesi Kur'ân'da bir çok âyette geçmekte olup², hemen hepsinde hukukî anlamda bir suç olmaktan ziyade; inançsızlık, isyan vb. gibi cezası uhrevî muhtevadaki suç anlamında kullanılmıştır. Nitekim bir âyette, *"Biz, sizden önce, kendilerine peygamberler açık delillerle geldikleri halde inançsızlık karanlığında kalan (zâlim) nice nesilleri helâk ettik. Onlar, zaten inanacak değillerdi. Biz, mücrim kavmi böyle cezalandırırız"* (Yunus, 10/13), şeklinde; bir diğer âyette de, *"Kâfirlere ise (şöyle denilecektir), âyetlerimiz size okunmuyor muydu? (elbette okunuyordu). Siz büyüklendiniz ve mücrim bir kavim oldunuz"* (el-Câsiye, 45/31), buyurulmuştur.

Bazı hadîslerde ise, cürünî kelimesi, günah, hata vb. anlamlarda kullanılmıştır. Nitekim bir hadiste *"Müslümanların cürüm bakımından en büyüğü, hakkında yasak bulunmayan bir şeyin hükmünü sorup da, bu sorusuyla o şeyin haram kılınmasına sebep olan kimsedir"*³ denilmektedir.⁴

İtaatin Karşısı Olarak Cürm:

Bu bakımdan ‘cürm’ aynı zamanda bir haddi aşma, taşkınlık yapma, haksız yere suç işlemektir. Mücrim kimseler, Din’in çizdiği sınırlara uymayıp, kendilerine ceza kazandıracak işleri yapan kimselerdir.

Allah’a şirk koşan ya da Allah’ı ve O’nun gönderdiği âyetleri inkar eden inkârcılar, mücrim’lerdir. Onlar, Rablerine karşı suç işlerler, yaptıkları sebebiyle ve kazandıkları yüzünden cezayı hak ederler.

Kur’an, mücrim’lik sıfatını hukukî bir suç olmaktan çok, inkârcılar ve O’nun âyetlerine karşı isyan eden kimseler hakkında kullanmaktadır.

‘Ecrame’ fiilinin masdarı olan ‘icram’ da suç, kötü yaptırım, elde ettiği kazancıyla günaha girme demektir.

Cürm’, kişiye ceza ve azap kazandıran eylemdir. Kişi, yasaklanmış davranışlarda bulunarak bu sonucu kazanmaktadır. Kur’an, Allah’a karşı isyanda bulunanlara ve haddi aşanlara bu kelime ile bir hatırlatmada bulunuyor.

Nice inkârcılar ve Allah’ın âyetlerinden yüz çeviren kibirli kimseler, yaptıklarının doğru olduğunu zannederler. Dünya hayatını istedikleri gibi yaşayabileceklerini, canlarının istediğini yapmakla; bir anlamda Allah’ın emir ve yasaklarını çiğnemekle mutlu olduklarını sanırlar. Kur’an, onların bu düşüncelerinin ne kadar yanlış olduğunu

¹ Hüseyin K. Ece, İslam’ın Temel Kavramları, Beyan Yayınları: 116.

² el-En’âm, 6/124, Yunus, 10/17, Tâhâ, 20/77, el-Meâric, 70/11.

³ Buhârî, 96, l’tisam, 3.

⁴ H. Yunus Apaydın, Şamil İslam Ansiklopedisi: 1/334.

onlara ‘mücrim’ diyerek ihtar ediyor. Onlar böyle yapmakla, bu şekilde inanıp yaşamakla bir kazanç elde etmiyorlar. Bilakis azap kazanıyorlar, suçlarının cezasını artırıyorlar.

Bir âyette ‘cürm’ işleyenlerle müslümanlar birbirinin karşıtı olarak gösteriliyor. Bu anlamda ‘cürm’; İslâm olmanın, İslâma uymanın zıddıdır.⁵

Suç Anlamıyla Cürm:

‘Cürm’, insanın işleyebileceği en ağır suçlardan birisidir. Bir başka deyişle, insanın işlediği en ağır suçlara ‘cürm’ denilmektedir. Allah (cc), bu ağır suçları çekinmeden (pervasızca) işleyenlere yine onların karşılığı olarak ağır cezalar söz veriyor.

Nitekim Kur’an’ın haber verdiği göre Allah (cc) geçmişte yaşamış ve mücrim olmuş (cürm sahibi) kişi ve toplulukları cezalandırmıştır. Kur’an, insanları yeryüzünde gezip dolaşmaya ve cürm sahibi, azgın günahkârların sonlarının nasıl olduğunu görmeye ve ibret almaya davet ediyor.⁶

Bazen toplu gelen felaketler de cürm sahibi kimselere verilen ceza cinsinden şeylerdir.⁷

Allah (cc), kendisine karşı çekinmeden en ağır suçları işleyenlerin gazaba uğradığını ve kendilerinden intikam alınacağını açıklıyor.⁸

Cürm sahibi olanlar şiddetli azabı, hor ve aşağılık olmayı hak ederler.⁹ Onların azabı kesintisiz olarak devam eder. Çünkü onlar dünyada iken hem bu azabı, hem de Allah’tan gelen her şeyi inkâr edip, korkusuzca suç işliyordı.¹⁰

Mücrim olanların bu kadar ağır cezayı hak etmeleri şaşırtıcı değildir. Çünkü onlar, Allah’ın en çok nefret ettiği kötülükleri, suçları işlerler. Hiç bir şeyden çekinmeden Allah’a şirk koşarlar, O’nun koyduğu sınırlara tecavüz ederler.

‘Cürm’ işleyenler, yeryüzünde kibirlenerek-büyüklik taslayarak azarlar, saparlar.¹¹

Servetlerine, makamlarına ve güvenlik güçlerine güvenerek şımarırlar, doğru yoldan çıkarlar, Allah’ın âyetlerine meydan okurlar.¹²

Allah’a karşı iftira ederler, O’nun adına din uydururlar, ya da uydurdıkları dini Allah’tan gelmiş gibi gösterirler.¹³

Bu cürm sahipleri Allah’tan gelen hakk’tan razı olmazlar, ondan hoşlanmazlar.¹⁴ Bu nedenle onlar her yerde ve her zaman Allah’ın peygamberlerine ve onların Allah’tan

⁵ Kalem: 68/35; Hüseyin K. Ece, İslâm’ın Temel Kavramları, Beyan Yayınları: 116-117.

⁶ A’raf: 7/84; Neml: 27/69; Duhan: 44/37.

⁷ Yunus: 10/13; Yusuf: 12/110; Ahkaf: 47/25.

⁸ Secde: 32/22; Rûm: 30/47.

⁹ En’am: 6/124.

¹⁰ Tâhâ: 20/74; Zuhurf: 43/74.

¹¹ A’raf: 7/133; Yunus: 10/75.

¹² Hûd: 11/115.

¹³ Yunus: 10/17.

¹⁴ Enfal: 8/8.

getirip tebliğ ettikleri ilâhî gerçeklere, âyetlere karşı çıkmışlardır ve çıkmaya devam etmektedirler.¹⁵

Cürmün Sonuçları:

Cürm ahlâkı, cürm işleme anlayışı, toplumların ve uygarlıkların bozuluş ve çözülüş sebebidir. Mücrim kimselerin yönetimindeki ülkeler zamanla maddî ve manevî olarak çöküşe giderler. Cürm işleyen kimselerin çok olduğu yerlerde saadetin, adaletin ve huzurun olması mümkün değildir.¹⁶ Kur'an'ın ifadesine göre herkes kendi 'cürm'ünün vebalini kendisi taşır. Kimse kimsenin cürm'ünden sorumlu değildir.¹⁷

Kıyamet günü 'mücrim' olanlar, Allah katında suçlu ve günahkâr olanlar mü'minlerden ayrılacaklar, beraber bulunamayacaklar.¹⁸ Allah'ın âyetlerini yalan sayanlar, onlara itibar etmeyenler, bir anlamda Kur'an'ın ölçü ve hükümlerine sırtlarını dönenler 'mücrim'dirler ve onların varacağı yer Cehennemdir.¹⁹

Bazı hadislerde 'cürm' günah veya hata anlamında kullanılmaktadır.²⁰

İslâm Hukukunda Cürm:

'Cürm' kelimesi İslâm hukuk sisteminde ceza gerektiren suçlar hakkında pek kullanılmamıştır. Bunlar hakkında 'cinayet' terimi daha yagındır. Ancak hacc ibadetini yaparken ihram yasaklarına uymamak 'cürm veya cinayet' olarak adlandırılmıştır.

Buna rağmen 'cürm' kavramı, aslı ne olursa olsun, bütün şer'î suçlar hakkında kullanılması mümkündür.

İslâm hukukuna göre cürm (suç), şârî'nin (şeriat-kanun koyucunun) had veya ta'zir (hapis ve sopa) cezalarıyla yaptırım uyguladığı yasak işlere denir. İslâm hukukuna göre bir fiilin cürm (suç) olabilmesi için, o fiilin suç olarak belirtilmesi, ona bir cezanın takdir edilmesi, kişinin o fiili yapıp yapmama konusunda serbest olması ve onu işleyen bir failin (yapıcının) olması gerekir.²¹

İslâm hukuk terminolojisinde ise, cürüm kelimesi hukuki anlamdaki suçları ifadede pek kullanılmamış; bunun yerine daha ziyade "cinayet" tabiri tercih edilmiştir. Ancak, cinayet terimi de, İslâm hukukçularının dilinde özellikle, şahsın öldürme gibi canına; yaralama, dövme vb. gibi vücut bütünlüğüne yönelen ve onları tehlikeye sokan suçları ifadede kullanılmış; şahsın mülkiyet dokunulmazlığına (mal) karşı işlenen suçlar ise gasp, hırsızlık (serika) gibi özel isimlerle ifade edilmiştir.²² Bunun yanında, ihramlının hac esnasında, kurban kesmesini veya sadaka vermesini gerektirecek şer'î bir muhalefette bulunması da genel olarak cürüm ya da cinayet olarak adlandırılmıştır. Bütün bunlara

¹⁵ Furkan: 25/31; Hüseyin K. Ece, İslâm'ın Temel Kavramları, Beyan Yayınları: 117-118.

¹⁶ En'am: 6/123.

¹⁷ Sebe': 34/25.

¹⁸ Yasin: 36/59.

¹⁹ Mürselât: 77/45-46; Tâhâ: 20/74.

²⁰ Buhârî, İ'tisam: 3, 9/117; Hüseyin K. Ece, İslâm'ın Temel Kavramları, Beyan Yayınları: 118.

²¹ Hüseyin K. Ece, İslâm'ın Temel Kavramları, Beyan Yayınları: 118-119.

²² Molla Hüsrev, Muhammed b. Ferâmûz, Düreru'l-Hukkâm Şerhu Gururi'l-Ahkâm, İstanbul 1317, II, 88.

rağmen, cürüm kelimesinin, mahiyeti ve cezası ne olursa olsun, genel anlamda suç terimini ifade edecek tarzda ele alınması mümkündür. Nitekim, çağdaş hukuk yazarları, suç anlamında çoğunlukla, "cürüm" kelimesi ile aynı anlamda olan "cerîme" tabirini kullanmaktadırlar.

Cürüm, en özel anlamını İslâm ceza hukukunda kazanmıştır. Buna göre cürüm, şâri'nin (kanun koyucunun), had veya ta'zir cezalarıyla müeyyidelendirdiği yasak (mahzûr) işlerdir. Burada, suçun teşekkül edebilmesi için gerekli üç unsurdan ikisine işaret edilmektedir. Şöyle ki; bir fiilin suç olabilmesi için her şeyden önce, onun suç olduğunun belirtilmesi ve ona bir ceza takdir edilmesi gerekir. Bu, suçun "kanunî unsur"udur. Buradan hareketle, İslâm ceza hukukunun temel prensiplerinden biri, "kanunsuz suç ve ceza olmaz" şeklinde ifade edilebilir. Diğer taraftan, yine bir suçtan bahsedilebilmesi için, bir şeyi yapma (icra) veya yapmama (ihmal) şeklinde bir fiilin bulunması gerekir. Bu da suçun "maddî unsur"udur. Suçun tam anlamıyla teşekkül edebilmesi için bunlara bir de, failin kusurlu olması eklenir ki; bu da suçun "manevî unsur"udur.

İslâm hukukunda, bir fiilin suç sayılmasındaki esas; onun toplum düzenini, toplumun huzur ve istikrarını, inançlarını sarsması ve ferdin can, mal, namus güvenliğini tehlikeye sokmak suretiyle onlara zarar vermesidir. Beşerî hukuk sistemlerinin bir çoğu, ferde ve topluma zarar veren fiillerin tespit ve vasıflamasında ve suçun belirlenip cezanın takdir edilmesinde güdülen gayelerde, İslâm hukukundan büyük ölçüde ayrılırlar. Nitekim, İslâm hukukunda din, akıl, can, mal ve namusun korunması temel gayeler olarak değerlendirildiği için; meselâ, dinden çıkma demek olan irtidat zina ve içki içme suçuna ağır cezalar konulmuştur. İslâm hukukunda ağır bir şekilde cezalandırılan bu suçların bir kısmı, diğer bazı hukuk sistemlerinde suç sayılmayabilmektedir. Bazı fiillere suç vasfı kazandırılması konusunda İslâm hukuku ile diğer hukuk sistemleri arasındaki farklılık, genelde, kaynaklarının ve değer ölçülerinin farklı oluşu ile izah edilebilir.²³

Suçların Taksimi:

İslâm hukukunda suç, değişik yönlerden kısımlara ayrılabilir. Ancak, cezanın mahiyetine ve ağırlığına göre yapılan suç taksimi, daha yaygındır. Buna göre suçlar üç kısma ayrılır²⁴:

1) Had Gerektiren Suçlar:

Bunlar zina, kazf, şarap içme, hırsızlık (serika), dinden dönme (irtidat), silâhlı gasp, soygun, eşkiyalık (hırâbe), ve isyan-ihtilal (bağy)den ibarettir. Bu suçlara had cezası uygulanır. Hadler (hudûd), Allah hakkı (kamu yararı) için takdir edilmiş cezalardır. Had cezasına tabi olan suçlar ve bunlara uygulanacak cezaların ölçüleri kesin olarak bellidir. Bu cezalar, kamu yararı ve toplum düzeni mülâhazalarıyla konulmuş olduğu için, fert veya toplumun affetmesi veya vazgeçmesiyle düşmez.²⁵

²³ H. Yunus Apaydın, Şamil İslam Ansiklopedisi: 1/334-335.

²⁴ H. Yunus Apaydın, Şamil İslam Ansiklopedisi: 1/335.

²⁵ H. Yunus Apaydın, Şamil İslam Ansiklopedisi: 1/335.

2) Kısas Veya Diyet Gerektiren Suçlar:

Bu suçlar, şahsın canına veya vücut bütünlüğüne karşı işlenen suçlardır. Bu suçlar, kasden adam öldürme, kasıt benzeri ile adam öldürme, hata ile öldürme ve yaralama-sakatlama fiilleridir. Bunların cezaları, kısas veya diyettir. Bu cezalar, özellikle ferдин haklarını koruma amacıyla konulduğu için; kendisine karşı suç işlenen şahsın suçluyu affetmesi mümkün görülmüştür. Ancak, bu affetme ile cezanın düşeceği genelde kabul edilmekle beraber, karşı görüşte olan âlimler de vardır.²⁶

3) Ta'zîr Gerektiren Suçlar:

Bu suçlara İslâm hukukunda belli bir ceza takdir edilmemiş, bunun yerine hâkime, suçun ve suçlunun durumuna uygun bir cezayı belirleme yetkisi verilmiştir. Ancak bu belirleme yetkisi mutlak olmayıp, İslâm'ın genel prensipleriyle mevcut nasslara aykırı olmama ve genel yararın gerektirdiği şekilde davranma gibi ölçülerle sınırlandırılmıştır. Bununla birlikte, siyaset gereği verilecek cezalar hariç, ta'zir suç ve cezalarının kanun koyucu tarafından önceden belirlenmesi gerekmektedir.

Had ve kısası gerektiren suçlar ile taziri gerektiren suçlar arasında en belirgin fark şudur: Had suçlarının suç olmaktan çıkarılması veya değiştirilmesi ve cezalarının değiştirilmesi mümkün görülmezken, diğer suçların bir çoğunda, gözetilmek istenen maslahata göre, zamanla değişiklikler yapmak mümkün görülmüştür.²⁷

صَلَّى اللّٰهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ

—DERLEME—

Ebu Abdulmumin Tekin. bin Muharrem.el-Kayseri

²⁶ H. Yunus Apaydın, Şamil İslam Ansiklopedisi: 1/335.

²⁷ H. Yunus Apaydın, Şamil İslam Ansiklopedisi: 1/335.